Samhälle och
Socialt Utbud

Tidningen som för den finlandssvenska handikappades talan och granskar det sociala utbudet | ISSN 1795-410X | Prenumerera för 12€ | 4/2010 | Augusti

SOS Aktuellt

MINSKAT ANTAL ASYLSÖKANDE MÄRKS I KRISTINESTAD s. 8–9

FADER VÅR

– Om fäder med intellektuella funktionsnedsättningar s. 12–13

ÅLAND FÖREGÅNGARE MED NY METOD FÖR PSYKIATRISK REHABILITERING s. 10–11

”DE HANDIKAPABLA” ÄR KAPABLA TILL DET MESTA s. 14–15

Foto: Daniela Andersson

Innehåll

SOS Aktuellt

Adress:
Apollogatan 15 A 7,
00100 Helsingfors

Telefon:
044-5554388

Ansvarig utgivare:
Finlands Svenska
handikappförbund
09-496446

Ansvarig redaktör:
Mikael Sjövall
Ordförande för Finlands
Svenska Handikappförbund

Redaktionschef:
Daniela Andersson
044-5554388
daniela.andersson@
kolumbus.fi

Medarbetare
Johanna Wikgren-Roelofs
Christina Lång
Tom Sörhannus
Thomas Rosenberg
Helena Forsgård

Layout
Erkki Tuomi / Neodesign
Jenni Komulainen / Neodesign

Tryckeri
KSF Media Ab
ISSN 1795-410X

Artiklar, feedback, insändare
daniela.andersson@kolumbus.fi

Övrig e-post, vill du ha tidigare utgivna nummer?
ulf.gustafsson@kolumbus.fi

www.sosaktuellt.fi

s.3 **Nya vindar**
Ulf Gustafsson

Dårar finns överallt
Daniela Andersson

s.4–5 **Socialombudsmannens jobb är ensamt men givande**
Daniela Andersson

Nordisk Snoezelen-konferens

s.6–7 **Johanna Lindholm – Svenskfinlands nya juridiskt ombud "Ensamma kan vi inte påverka. Vi måste samarbeta."**
Daniela Andersson

Juristens kolumn
Johanna Lindholm

s.8–9 **Minskat antal asylsökande märks i Kristinestad**
Tom Sörhannus

5 frågor till Pedagogie doktor, Art®-tränare och psykoterapeut Eeva-Liisa Salmi o Vasa.
Daniela Andersson

s.10–11 **KOLUMN: Människan offerollen och makten**
Tom Sörhannus

Åland föregångare med ny metod för psykiatrisk rehabilitering
Helena Forsgård

s.12–13 **Fader vår – Om fäder med intellektuella funktionsnedsättningar**
Christina Lång

NOTERAT: Handikappade konstnärer ställer ut konst i Jyväskylä

s.14–15 **"De handikapabla" är kapabla till det mesta**
Daniela Andersson

NOTERAT: Minister Risikko: Simkunnighet är en medborgarfärdighet

NOTERAT: Svenska Hörselbundet arrangerar speciell fototävling!

s.16 **Händelsekalendern 2010**

Vill du annonsera i SOS Aktuellt?

Priser 2010
Helsidesannons: 600 euro
Halvsida: 300 euro
¼ sida: 150 euro

Vill du ha annons i annat format? Tag kontakt så anpassar vi priset till din annonsstorlek! Medie-kort finns på www.sosaktuellt.fi

Kontakta:
Annonsansvarig:
Daniela Andersson,
044-5554388, daniela.
andersson@kolumbus.fi

Utgivning och prenumerationer

SOS Aktuellt utkommer 6 gånger år 2010. Julnumret är som tidigare ett dubbelnummer.

Nr 1 utkommer vecka 6.
Deadline för material den 2 februari.
Nr 2 utkommer vecka 13.
Deadline för material den 23 mars.
Nr 3 utkommer vecka 21.
Deadline för material den 18 maj.
Nr 4 utkommer vecka 33.
Deadline för material den 10 augusti.
Nr 5 utkommer vecka 41.
Deadline för material den 5 oktober.
Nr 6 utkommer vecka 49.
Deadline för material den 29 november.

Fortlöpande årsprenumeration för papperstidningen: 12 euro. Tidsbestämd årsprenumeration: 14 euro. Lösnummer: 3,50 styck. Vid lösnummersbeställning fakturerar vi 1,50 euro i hanteringsavgift. Utrikesporto: 5 eur (Europa), 10 eur (Övriga världen). Tillgängligt format för synskadade (rtf-format, tidningen kommer i e-posten) kostar endast 7 euro/år.

1. Beställ via internet.
Fyll i prenumerationsblanketten på www.sosaktuellt.fi

2. E-posta pren@sosaktuellt.fi

3. Eller ring 044-555 4388, eller Handikappförbundet 0500-418 272

LEDARE

Nya vindar

I september grundar 4 organisationer en ny takorganisation för funktionshindrade i Svenskfinkland (SAMS). Handikappförbundet har inbjudits att delta som 5:e part. Också på finskt håll har organisationer tvingats till sammanslagningar.

Att sammanslå organisationer med olika kultur och målsättning är ingen lätt uppgift. För de stora polio- och idrottsorganisationerna (VAU) tog processerna 4 år innan alla berörda var införstådda med följderna. Sedan grundjobbet var gjort har samarbetet enligt uppgift löpt som smort.

Den nya takorganisationen (SAMS) baserar sig i huvudsak på riksomfattande verksamheter som utvecklats av Handikappförbundet. D.v.s. på Juridiskt Ombud och stödpersonsverksamheten. Tanken är att den nya konstellationen skall lyfta verksamheterna till ett nytt professionellt plan. Detta gäller även med vissa omskrivningar SOS Aktuellt. Enligt verksamhetsplanen anställs en ledande tjänsteman redan nu i höst. Till hans uppgifter hör även att fördjupa samarbete med svenskspråkiga handikapporganisationer som tillhör finskspråkiga förbund. D.v.s. till de organisationer som nu är organiserade i handikappförbundets regionala organisationer vilka har sina målsättningar upptagna som moment i handikappförbundets verksamhetsplan.

Enligt mina personliga erfarenheter som tjänsteman i handikappförbundet bör en organisation vara införd i föreningsregistret i minst ett år innan den överhuvudtaget kan erhålla något stöd alls av RAY. För att ha en realistisk chans att få allmänt stöd bör organisationen därtill kunna påvisa att samarbetet genererar ett mervärde som medlemsorganisationerna är villiga att betala för. Ett bra exempel är Handikappforum. Trots att medlemskapet kostar mellan 500-1850 € per organisation, beroende på medlemsantal, ansåg RAY ändå att organisationerna redan har fått tillräkligt med bidrag för att det också skall räcka till för att de skall kunna finansiera sitt samarbete själva. År 2010 drogs det allmänna RAY-bidraget för Handikappforums verksamhet in.

För att kunna etablera sin verksamhet så är det viktigt att den nya takorganisationen registrerar sig så snabbt som möjligt, med eller utan handikappförbundet. Därefter har samarbetsorganisationerna ett helt år på sig att låta utreda vilka verksamheter som är gemensamma och går på varandra, vilka synergivinster som kan uppnås genom att sammanslå olika tjänster, vilka kompletterande uppgifter som kunde finansieras med hjälp av Kulturfonden och RAY. När detta omfattande arbete är avklarat kan en trovärdig ansökan om sektorbidrag för ett projekt som omfattar en samordning av hela det handikappolitiska fältet i Svenskfinland lämnas in till RAY tidigast hösten 2011. Nu är det dags för de nya makthavarna att sluta måla regnbågar och visa vad de kan.

Ulf Gustafsson
Generalsekreterare
Finlands Svenska
Handikappförbund

REDAKTÖRENS ORD

Dårar finns överallt

I förra veckan packade jag in mitt älskade lilla barn i bilen och körde glad i hågen iväg i arla morgonstund. Barnet skulle spendera dagen hos mormor då jag hade viktiga sysslor för dagen som hon tyvärr inte kunde delta i. Efter avlämningen i Karis körde jag mot huvudstaden. Lite irriterad dock för tidtabellen har alltid en tendens att bli stram plus att en mygga stört mig sedan klockan sex på morgonen i sovrummet. Mitt huvud var det vill säga fullt av myggbett. Väl ute på väg 51 i lindrig överhastighet kom jag ifatt en diffus silvergrå bil av sedanmodell. Den körde mer än lindrig överhastighet vilket jag välkomnade i och med tidtabellen, så jag hängde på medan jag febrilt kliade mig i mitt myggätna huvud. Jag körde varken för nära eller uppträdde på något sätt störande för den andra föraren. Tvärtom jag var glad över att trafiken löpte. Strax innan Ingå möttes vi av en svart Maija. Vi tvärnitade båda två, jag skrattade till för mig själv över komiken i det skedda men sedan fortsatte vi oförtrutet. Efter Täktervägskälet fick den andra föraren för sig att gasa på rejält. Va bra, tänkte jag och tyngde även jag på gasfoten. Nu skulle jag ha lite spelrum i tidtabellen. Till saken hör att jag fortfarande med jämna mellanrum slet mig i håret och kliade mitt stackars huvud.

Nå, vad händer i Degerby? Jo, den manliga föraren (i 35-40-årsåldern) i bilen framför vänder abrupt in på en busshållplats och ägnar hela sin uppenbarelse till att se till att jag ser att han visar långfinger åt mig då jag intet ont anande kliande i huvudet kör förbi. Vad i hela fridens namn?? Vilken omogen fjant! Jag är som ett frågetecken! Vad har jag gjort för att förtjäna detta? Störde det denna mansperson att en kvinna hängde med i fartsvängarna? Trodde han att jag visade obscena eller opassande gester åt honom då jag skrapade mitt myggiga huvud? Är det förbjudet att skrapa sig i huvudet då man kör bil? Killen hade hur som helst problem. Dagen förlöpte mycket underligt efter den här incidenten. Först efteråt slog det mig att det var fredagen den trettonde. Vad lär vi oss av detta? Dårar finns det överallt och speciellt i trafiken. Någon annan sensmoral? Allt är inte vad det ser ut som.

Tips på förövaren tas emot på redaktionen! Liknade storyn efterlyses!

Glada hösthälsningar

Daniela Andersson
Redaktionschef

Nyheter

Text&bild: Daniela Andersson

Socialombudsmannens jobb är ensamt men givande

Birgitta Gran är socialombudsman för det stora fältet från Hangö till Kyrkslätt. Ett svårt, frustrerande och ensamt jobb. Ändå är det Birgitta Grans drömjobb.

– Det var det första jobbet på länge som jag verkligen velat ha. Jag trivs utmärkt med klientarbete och har inget intresse av att flytta upp i administrationen. Jag tycker om att ha med folk att göra, det ger så mycket på många sätt och är meningsfullt.

Att vara socialombudsman i Västnyland betyder att Birgitta Gran har Hangö, Raseborg, Ingå och Kyrkslätt som sitt ansvarsområde. Sjundeå föll bort då de valde att vända sig till Lojo i fjol. Ombudsmannen tar emot alla klagomål där folk känner sig orättvist behandlade i sociala frågor. Men fungerar också som informationskanal, informerar om rättigheter och ger råd.

Svårt är arbetet för att yrkesgruppen är relativt ny. År 2001 bestämde staten att alla kommuner skulle ha en socialombudsman. Tidigare fanns inga behörighetskrav vilket ledde till att uppgiften kunde skötas av exempelvis lantbrukssekreterare, vilket inte var så lyckat. Det fanns ingen modell att ta efter så det var bara att hjälpa sig själv då Birgitta började 2002.

– Socialombudsmännen har en förening som är till stor hjälp och väldigt viktig. Den ger socialt stöd och fungerar som ett andningshål, förklarar Birgitta. Ensamt är arbetet på grund av att Birgitta Grans kontor är i Raseborgs stadshus i Ekenäs, vilket betyder att hennes närmaste kollega sitter i Esbo. Socialombudsmännen är få och utspridda helt enkelt. Frustrerande blir det då man ser de uppenbara bristerna i systemet. Om man höjer det grundläggande skyddet skulle mycket lösa sig också i barnskyddsfrågor och frågor om mental hälsa.

– De mentala problemen blir ännu värre då pengarna tryter. Utkomststödet släpar efter ordentligt. De lägsta dagpenningarna måste höjas så folk kan leva på det. Klart det kostar men så gör också de fördjupade problemen och den onödiga byråkratin i nuläget. Det borde absolut vara så att en grundläggande ekonomisk trygghet garanteras på annat sätt än genom utkomststöd. Det förundras över barnfattigdom men klart att barnen blir fattiga då föräldrarna är det.

Socialarbetaren måste stödas

Ålandsbördiga Birgitta Gran har en gedigen kunskap och lång erfarenhet från den sociala sektorn. Hon började som socialarbetare på socialbyrån i Hangö i slutet av 1970-talet och har också arbetat på psykiatriskt sjukhus och med långtidsarbetslösa.

– I början trodde jag nog att det var jag som skulle hitta lösningarna till allas problem. Att få alla alkoholister nyktra och så. Sen kom jag på att jag inte kan förändra dessa mänskors liv utan bara bli så bra på mitt jobb som möjligt, säger hon med ett skratt.

Bristen på socialarbetare gör att de har svårt att hinna med. Systemet stöder heller inte tillräckligt socialarbetaren att göra ett bra jobb.

– Det är olyckligt när det blir så. Det finns många socialarbetare som kämpar för att hjälpa folk men tyvärr är det inte självklart. Man får långtifrån alltid stöd av sina chefer, miljö eller arbetsgemenskap. Det blir fel om socialvården ska hänga på enstaka hjältedåd.

Socialarbetaren nedvärderar lätt sin roll då människors problem hopar sig över en.

– Hjälpen är inte alltid det att man kan förändra allt på ett underbart vis. Fast man inte kan ordna allt så finns man där i alla fall. Det har hänt att jag mött gamla klienter från 20 år tillbaka som kommit och tackat mig för att jag fanns där fast jag inte då tyckte jag kunde göra så mycket.

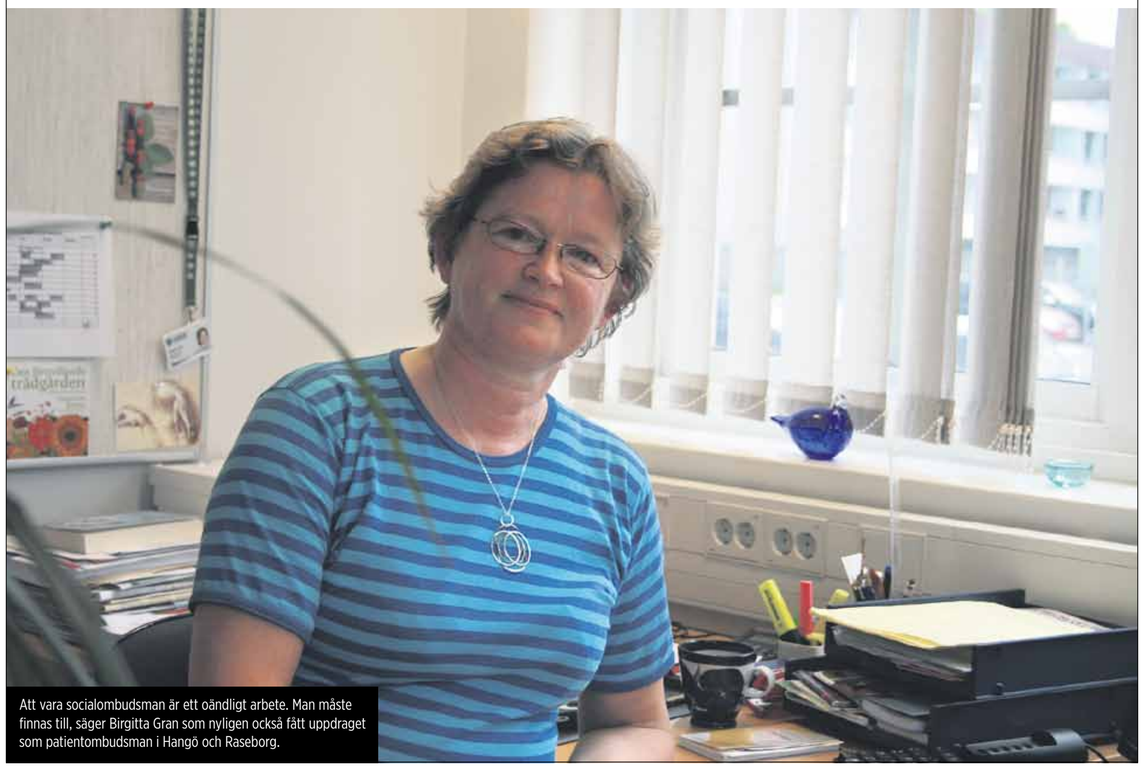

Att vara socialombudsman är ett oändligt arbete. Man måste finnas till, säger Birgitta Gran som nyligen också fått uppdraget som patientombudsman i Hangö och Raseborg.

Statistik

Socialombudsmannens ärenden

2009

Ärenden enligt kommun

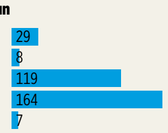

Socialombudsman vs socialarbetare?

Blir rollen som socialombudsman någon gång konfliktfylld? Du måste vara lojal mot klienten men solidarisk mot socialarbetarna?

– I början hörde jag nog hur socialarbetaren drog efter andan när jag ringde, säger Birgitta med ett skratt.

Vissa socialarbetare tyckte ombudsmannens roll var att göra deras liv svårt.

– Jag kommer ju ofta in då det finns en konflikt och visst kan jag säga åt socialarbetaren att din tolkning kanske inte är rätt. Men jag försöker hålla mig konstruktiv. Ibland ringer de också mig för att få råd. Ofta når man en tillfredsställande lösning men inte alltid. Nog hjälper jag också folk att göra skriftliga besvär.

– Min egen erfarenhet av att jobba som socialarbetare har bevarat mig från många klumpigheter. Annars hade det varit lätt att tillträda posten och leka Jesus.

Birgitta tycker inte hon sitter i första ledet, socialarbetarna har det slitsammare.

– Ibland känner jag mig som en svikare för att jag inte jobbar på socialbyrån.

Kan du hjälpa alla som socialombudsman?

– Väldigt långt nog om inte annat så bra med information. Man kan ju vara nöjd med det också. Det finns så många nivåer i arbetet.

Av egen erfarenhet vet hon att det lönar sig att använda mycket kraft och energi åt klienterna då de är nya. Att informera grundligt vad klienterna egentligen behöver, kan få och ha rätt till är a och o. Ingen kan detta från början. Man måste också veta hur klienten har det för att kunna hjälpa.

– Bemötandet är viktigt. En del socialarbetare tror att ”ja ja bara de får allt de vill ha är de nöjda” men det är inte så. Klart det finns omöjligt folk bland klienterna men det finns det ju i alla grupper.

Mänskor förstår då man bemöter dem sakligt och med respekt.

– Största synden är att bara säga nej. Någon hjälp ska folk få utan att behöva krypa till diakonin, kyrkan eller brödkön. Klart det är värdefulla bidrag och också jag har hjälpt folk att få hjälp annanstans ifrån då det varit riktigt galet. Det är underbart att se hur hjälp i tid kan förändra.

Statistik viktigt

Det förs noggrann statistik på socialombudsmannens arbete. Hon ska årligen följa med hur klientens rättigheter och ställning i kommunen utvecklas och årligen ge en redogörelse för det till kommunstyrelsen. Birgitta ser att kontakterna har ökat då hon började 2002 och fältet blev bredare.

– Jag är så att säga lite utanför. Det är lättare att ta kontakt. Genast då hon började fick hon ärenden. Det handlade inte om antal utan hon fick ofta genom ett ärende stöta på stor problematik.

– Vissa ärenden har varit sådana att jag förtjänat min årslön bara på dem.

De vanligaste ärendena idag gäller utkomststöd. Trycket blir där i och med recessionen.

– Det började redan vid förra depressionen. Jag frapperades av hur kommunikationen var dålig. Det var ett jäkla tryck uppifrån på att dra in på kostnaderna medan trycket nerifrån upp saknades likaväl som lyssnande öron i toppen av hierarkin.

Är det bättre nu?

– Kanske man vädrade lite morgonluft, det var inte lika spänt ekonomiskt. Dels hade man också kommit till insikt. Men de som lite fått näsan ovanför ytan slogs omedelbart ner i och med den andra depressionen. Många har det nog väldigt kämpigt.

Birgitta upplever att hon helt klart fått mer arbete i och med recessionen. Med åren har ärendena också blivit besvärligare att lösa. Det är sällsynt att ärendena klaras av med ett telefonsamtal. Ett slags ärende som ökat idag är vårdnads- och umgängesrättsärenden.

– Jag måste akta mig för att låta mig dras in som aktör i föräldrarnas tvister. Många ringer mig innan de ska träffa barnatillsyningsmannen för att få info. Barnskyddsärendena har också ökat i och med den nya barnskyddslagen.

– Handikappade sitter också trångt och trycks mera ut i marginalen. Det är svårt. Var går gränsen till gravt handikapp? Det finns en gråzon mellan handikappservice och utkomststöd. Serviceplanerna är ofta ogjorda eller mycket bristfälliga.

Birgitta är också patientombudsman i Hangö sedan 2009 och sedan mars 2010 i Raseborg.

– Det är något jag ännu lär mig.

Hon är även politiskt aktiv i Hangö något som fick henne att fundera ordentligt innan hon tog jobbet som socialombudsman.

– Jag aktar mig noggrant för att inte främja min politiska karriär i mitt jobb. Jag har inte heller upplevt att min politiska aktivitet skulle ha minskat förtroendet för mej som socialombudsman. ■

Noterat

Nordisk Snoezelen-konferens

Den åttonde Nordiska Snoezelenkonferensen arrangeras den 28–29 september på Sannäs gård i Borgå.

Temat är humor och natur i vård och omsorgsarbete. Föreläsare är bland andra: **Paul Pagliano**, professor i pedagogik, James Cook University, Australien, **Essi Tolonen,** skrattyogainstruktör, **Lillie Sukula-Lindblom,** skådespelare och sjukhusclown och **Ulrike Björkqvist,** trädgårdsmästare och vårdare på Kårkullas boende. Ett av de många intressanta inslagen i programmet är **Aila Öhman** som har under åren 1984-2005 verkat som simultantolk mellan finska och de skandinaviska språken för Nordisk Uddannelsescenter for dövblindepersonale i Dronninglund i Danmark. Sedan år 2005 arbetar hon som freelancetolk och har tolkat för många danska föreläsare som hållit kurser i Finland och för finska grupper på studiebesök i Danmark. Ämnet har varit multihandikappades habilitering. I arbetet som tolk och arrangör av kurser har Aila bekantat sig med den finska bastuns inverkan på dövblindas och andra multihandikappades habilitering. Känsel-, lukt- och smaksinnet fungerar hos de flesta människor med grava funktionshinder och ger upplevelser de kan ta del av. Att bada bastu aktiverar centrala nervsystemet och ökar blodcirkulationen och ämnesomsättningen vilket renar kroppen från slaggämnen. Den finska bastukvasten har en centralroll i bastuprocessen. Aila erbjuder oss att ta del av den finska kulturens pärla, den finska bastutraditionen, naturligt och i naturens mitt.

Mer info om seminariet:
www.papunet.net

Nyheter

Text&bild: Daniela Andersson

Johanna Lindholm

– Svenskfinlands nya juridiskt ombud ”Ensamma kan vi inte påverka. Vi måste samarbeta.”

Sedan april har Johanna Lindholm fungerat som juridiskt ombud i handikappfrågor i Svenskfinland. Det betyder att Ulrika Krook har fått en kollega. Verksamheten, som startade som ett projekt 2007 och blev verksamhet 2010, har växt så till vida att det var dags att anställa fler folk.

PROFIL

Johanna Lindholm

Född: I Vasa den 22.4.1980.
Uppvuxen: i Solf, Korsholm.
Familj: Sambo.
Bor: I Helsingfors.
Utbildning: Juris magister från Helsingfors Universitet 2007.
Arbetserfarenhet: Jobbade tidigare som jurist för asylsökande vid Flyktingrådgivningen r.f. i Vasa och Helsingfors.
På fritiden: Motionerar (bl.a. squash, body combat, zumba), reser, läser deckare.
Bokrekommendation: Tre sekunder av Roslund och Hellström och Hypnotisören av Lars Kepler.
Motto: Just do it.

Det nya juridiska ombudet Johanna Lindholm har en fin utsikt bland annat mot Borgbacken från balkongen på tredje våningen i Vegahuset.

Det är en fröjd att träffa juris magister **Johanna Lindholm** nyss tillbakakommen från en välbehövlig semester. Pigg, fräsch och enormt positiv tar hon emot i Vegahusets tredje våning där de juridiska ombuden samt nyckelpersonerna inom FDUV huserar. Med en kopp gott starkt kaffe kickar samtalet igång.

– Jag vill hjälpa dem i svagare position och ha ett jobb som jag också moraliskt kan stå för, förklarar Johanna sitt yrkesval.

Hon började 2001 på Flyktingrådgivningen i Vasa medan hon studerade. Jobbet gick ut på att assistera i hela asyl- och uppehållstillståndsprocessen.

– Det var ett jätteintressant, givande med också utmanande jobb. I princip har invandrare bra rättigheter men i praktiken är det svårt. Jag vill inte säga att de är diskriminerade men många finländare har fördomar. Det svåraste för invandrarna är osäkerheten.

Johanna bekräftar att en liten del av asylsökanden utnyttjar systemet.

– Visst stötte jag på det också men största delen kommer hit för att de behöver skydd på riktigt.

Tredje sektorn intresserar

Då Johanna såg annonsen för platsen som juridiskt ombud nappade hon direkt. Hon hade länge haft ögonen uppe för liknande uppdrag inom tredje sektorn.

– Jag tänkte att yes, en ny grupp i svag position som jag kan ta mig an. Samhälleliga frågor intresserar.

Uppgifterna är de samma som Ulrika Krook sysslat med. Klientarbete, rådgivning, föreläsningar och att skriva utlåtanden och kommentarer till ny lagstiftning.

– Det har varit roligt att lära mig ett nytt område. Lagstiftningen kring handikappfrågor är jättebred. Det är mycket att sätta sig in i. Klientarbetet är jätte intressant. Då får man gå igenom lagstiftningen för att hitta rätt svar. Eller mest rätt svar. Det finns ingen absolut sanning, konstaterar Johanna.

Arbetsbördan för de juridiska ombuden har stigit i jämn takt år för år. Sommaren är dock lugn på alla fronter men hittills har det ramlat in kring 60 typer av ärenden i år. Majoriteten av frågorna handlar just nu om personlig assistens. Det mest tidskrävande enligt Johanna är att sätta sig in i nya lagförslag och hur de påverkar de funktionshindrades liv i praktiken.

– Jag visste ganska lite om funktionshinder innan jag kom hit. Men lagbasen är ju den samma inom förvaltningsrätt och mänskliga rättigheter.

Det händer mycket nu

Många reformer som påverkar handikappade personers liv är på gång just nu som sysselsätter de juridiska ombuden. Socialvårdslagstiftningen, hälsovårdslagen och lagen om hemkommun samt lagstiftningen angående självbestämmanderätt och tvångsåtgärder reformeras.

– Det som är mest fel inom lagstiftningen är att de som har medelsvåra eller lindriga funktionsnedsättningar har svårt att få hjälp och rätt till tjänsterna. De har inte rättigheterna tryggade eftersom lagen kräver ofta grava funktionsnedsättningar. Tjänster för andra funktionsnedsättningar är ofta anslagsbundna. Inget kommer tyvärr att hända på kort sikt, det handlar om resurser i kommunerna.

Hur mycket kan Johanna som enskilt juridiskt ombud påverka?

– Inte så mycket. Men om alla förbund går in och till exempel gör ett gemensamt utlåtande till ett lagförslag och också bidrar till Handikappforums utlåtande så har vi en chans. Vi har också gjort utlåtanden till lagförslag tillsammans med Folkhälsan.

Bråd höst

Administrativt hör Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland under FDUV men styrs av en styrgrupp bestående av representanter från de sex medlemsförbunden.

– Det fungerar nog men de som begär mest hjälp får mest hjälp. Om ingen frågar efter oss i vissa förbund så är det svårare att veta vilka insatser som behövs.

Under hösten är det mycket på gång. Först ut är det stora jämlikhetsseminariet på Hanaholmen den 15 september. Ett maffigt seminarium med tunga namn.

– Hanaholmen är också superbt med tanke på tillgängligheten.

Under arbete är också en infodag angående tolktjänsten samt en till två debatter med politiker inför riksdagsvalet som för den regionala spridningens skull kommer att hållas i Vasa och Jakobstad.

– Vi önskar att folk använder sig av våra tjänster och rådgivning. Det är kostnadsfritt! Vi finns till för alla och det finns inga dumma frågor, avrundar Johanna. ■

Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland är en juridisk stödfunktion inom handikappsektorn i Svenskfinland. Syfte är att ge service till alla handikappgrupper i Svenskfinland. FDUV, Finlands Svenska Handikappförbund rf, Finlands svenska socialförbund rf, Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Psykosociala förbundet rf och Svenska hörselförbundet rf styr verksamheten.
Telefontid: tisdagar 13-16, 09-4342 3632 och torsdagar 9-12, 09-4342 3626.
www.juridisktombud.fi
johanna.lindholm@juridisktombud.fi, 09-4342 3626, mobil 040-519 6598
ulrika.krook@juridisktombud.fi, 09-4342 3632, mobil 050-443 0576

§

Juristens kolumn

Vem skyddar minoriteters rättigheter i Finland? Vem skyddar de språkliga rättigheterna? Vem skyddar rättigheterna för dem som har en funktionsnedsättning? Vem skyddar likställdheten mellan kvinnor och män? Vem ser till att vi alla behandlas jämlikt?

Finlands grundlag förbjuder diskriminering på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller funktionshinder eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. I lagen om likabehandling förbjuds diskriminering på grund av motsvarande skäl, förutom diskriminering på grund av kön som förbjuds i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

Finland har en minoritetsombudsman vars uppgift är att främja etniska minoriteters och utlänningars ställning. Vi har en jämställdhetsombudsman som övervakar att lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män följs. Vem övervakar då att personer med funktionsnedsättning inte diskrimineras? För personer med funktionsnedsättning diskrimineras - i socialvården, som studerande, som arbetssökande, som person.

För tillfället finns det ingen myndighet som systematiskt övervakar eller åtgärdar diskriminering av personer med funktionshinder. Till justitieombudsmannens och justitiekanslerns uppgifter hör att övervaka att de grundläggande och mänskliga rättigheterna iakttas. Social- och hälsovårdsministeriet ska tillsammans med regionalförvaltningsverken följa med den samhälleliga ställningen för personer med funktionshinder samt övervaka tillgången till service för dessa personer. I praktiken räcker detta inte till. Vi behöver mer.

Just nu pågår en revidering av jämlikhetslagstiftningen i Finland. Ett centralt mål är att förändra lagstiftningen så att det diskrimineringsförbud som finns i grundlagen effektivare ska kunna uppfyllas. Den nuvarande lagen om likabehandling har tyvärr satt olika minoritetsgrupper i en ojämlik position. Till exempel har förbudet mot etnisk diskriminering varit starkt, medan diskriminering av personer med funktionsnedsättning på den privata sektorn i praktiken har kunnat försiggå. I den pågående revideringen av jämlikhetslagstiftningen betonas FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och man föreslår specificerade skyldigheter för myndigheterna att främja jämlikheten.

Man föreslår också att en diskrimineringsombudsman ska tillsättas. Den nya diskrimineringsombudsmannen skulle då ersätta den gamla minoritetsombudsmannen samt bevaka intressena för personer med funktionsnedsättning. Kanske vi då får en instans som skyddar minoriteters rättigheter i Finland, som skyddar de språkliga rättigheterna, som skyddar rättigheter för etniska minoriteter och för dem som har en funktionsnedsättning. Och som ser till att vi alla behandlas jämlikt.

En motsvarande reform har redan genomförts i Sverige. Där finns nu en diskrimineringsombudsman vars uppgift är att främja alla minoriteters intressen. Vi juridiska ombud vill uppmärksamma den pågående reformen i Finland och dra nytta av Sveriges erfarenheter. Den 15 september ordnar vi därför ett seminarium om jämlikhet, där Sveriges diskrimineringsombudsman **Katri Linna** berättar om hur systemet har fungerat i Sverige. Har hon och hennes stab lyckats tillgodose minoriteternas intressen?

Ni är hjärtligt välkomna att delta i seminariet. För mer information se vår webbportal www.juridisktombud.fi.

Johanna Lindholm
Juridiskt Ombud

Nyheter

Text & bild: Tom Sörhannus

Annica Riddar, chef på Röda Korsets mottagningscentral i Kristinestad, säger att man märker av minskningen av antalet asylsökande i Finland.

Minskat antal asylsökande märks i Kristinestad

Antalet asylsökande i Finland minskar i år jämfört med förra året. Röda Korsets mottagningscentral i Kristinestad har drygt ett år på nacken, och även här märker man av minskningen. Abdesellam Tazi är politisk flykting från Marocko och en av dem som befinner sig i Kristinestad i väntan på besked om han får stanna i Finland.

Tazi kom till Finland för ungefär ett år sedan och har fått negativt besked på sin anhållan om uppehållstillstånd, men överklagat till Högsta förvaltningsdomstolen. Nu väntar han på svar därifrån.

– Jag vet inte när svaret kommer, men det är bara att ha tålamod, säger han.

Han har fått sitt marockanska medborgarskap återkallat och är nu statslös. De marockanska myndigheterna har inte skickat någon bekräftelse på återkallandet trots flera påstötningar från både Tazi själv, hans mor och hans advokat.

– De lovar att skicka bekräftelsen, men ingenting händer. Jag har också gett alla kontaktuppgifter till Migrationsverket i Finland och sagt att de kan ta kontakt till Marocko och kolla upp saken, men de säger att det inte fungerar så, berättar Tazi.

Om inget händer kommer han att inleda en hungerstrejk utanför Marockos ambassad i Helsingfors i mitten på september. Tazi som sedan ett drygt halvår tillbaka bor på enheten i Lappfjärd trivs ändå bra där.

– Det här är säkert den bästa asylcentralen i Finland. Jag har varit på andra ställen också, men det här är den bästa jag varit på. Personalen på Röda Korset är mycket hjälpsamma.

Även samhället i övrigt är något han uppskattar.

– Det är öppna och vänliga människor här och det går bra att prata med folk. Det är bra med ett öppet samhälle där man kan diskutera och ha olika åsikter.

Så är det inte i Marocko, berättar Tazi. På 1970-talet jobbade han som kriminalpolis där, men kunde inte acceptera de orättvisor och den korruption som förekom. Han satt då fängslad och utsattes för tortyr. Efter att ha flyttat till Frankrike för studier kom han så småningom till Sverige, där han gifte sig och fick en son som i dag är 21 år. I slutet på 1980-talet utvisades han från Sverige och flyttade tillbaka till Marocko. Där blev han aktiv i partiet PJD. Hans politiska aktivitet var det som tvingade honom på flykt. Tack vare vistelsen i Sverige talar Tazi bra svenska. I väntan på besked om framtiden går hans dagar i Kristinestad ut på att studera, umgås med kompisar, besöka biblioteket och spela fotboll.

Alla platser fyllda

Röda Korsets mottagningscentral i Kristinestad öppnades i april 2009. Man har i dagsläget 200 platser och alla är fyllda, men det har ändå skett en minskning, berättar centralens chef **Annica Riddar.**

– Vi hade en nödinkvartering i Kaskö med 50 platser då det var som mest, men den är stängd nu.

Enligt officiella uppgifter minskar antalet asylsökande i Finland från 6 000 i fjol till 4 000 i år, men det är ingenting dramatiskt i det.

– Det var extremt många asylsökande i fjol, för finska förhållanden, säger Riddar.

Någon entydig orsak till minskningen finns inte, men en kan vara att inga nya stora konflikter blossat upp i världen. En del lagändringar kan också ha bidragit till att Finland anses mindre attraktivt. De asylsökande som finns i Kristinestad kommer från Irak, Somalia och Afghanistan.

– Vi har också fått en ökning från ryskspråkiga länder, bland annat Tjetjenien, berättar Riddar.

Det flesta får vänta över ett år på beslut om de får stanna i landet eller inte.

– Det är högst 20-25 procent som får uppehållstillstånd, ibland mindre.

Av dem som befinner sig i Kristinestad är cirka hälften familjer och hälften ensamstående.

– Det är många barn. Vi har över 90 barn som är under 17 år. Därför har vi också en egen barnklubb.

Både barn och vuxna studerar

Staden Kristinestad ordnar grundskoleundervisning för barnen, som staten finansierar. De vuxna studerar framförallt språk och det är då finska som gäller, men en del studerar svenska frivilligt. Det finns även annat program som de asylsökande kan delta i. Både MI och Marthaförbundet har ordnat kurser och många spelar fotboll, och här har föreningarna varit väldigt hjälpsamma. Även Röda Korsets lokalavdelningar är ett stort stöd i verksamheten. Överlag har det fungerat bra mellan de asylsökande och det omkringliggande samhället.

– Det är klart att incidenter kan inträffa, men det är sällsynt. De här människorna har upplevt psykiska och fysiska trauman och en del kan ha låg stressröskel efter allt de varit med om. De som talar om asylsökande turister borde komma hit och jobba med dem. Det är klart det kan finnas någon enstaka som inte har rätt grund för sin ansökan med, men de brukar försvinna ganska snabbt för ingen som inte är på riktigt orkar med all den tragik som finns här, säger Riddar.

De asylsökande bor dels i lägenheter i Kristinestads centrum, dels på det före detta hotellet i Lappfjärd och dels i pensionärsbostäder i Sideby. Personalen på mottagningscentralen består av 13 personer. Hela verksamheten finansieras av Migrationsverket. Det finns i dag totalt 24 mottagningscentraler för asylsökande i Finland, en del är i statlig regi, andra i kommunal regi och tio drivs av Röda korset. ■

Abdesselam Tazi bor på enheten i Lappfjärd i väntan på besked om han får stanna Finland. I mitten på september planerar han att inleda en hungerstrejk.

Nyheter

Text: Daniela Andersson

5 FRÅGOR

till Pedagogie doktor, ART®-tränare och psykoterapeut Eeva-Liisa Salmi i Vasa.

Den 1- 2 september arrangeras en Be smART med ART®-kurs på Vasa Centralsjukhus. Utbildningstillfället riktar sig till personer som jobbar med barn och ungdomar och som vill utveckla sociala färdigheter hos dessa individer. Kursen hålls inom Kaste-familjeprojektet i Österbotten.

1 Vad är ART egentligen?

– Art är förkortat av Aggression Replacement Training. ART® är ett multimodalt program som används för att förebygga och bromsa utvecklingen av aggressivt beteende genom att utveckla deltagarnas sociala färdigheter, identifiering och behärskning av känslor samt moralisk tankeverksamhet. Dessa färdigheter tränas i grupp genom verksamhetsbetonande dialogiska metoder. Deltagarna lär sig att bete sig adekvat i sociala sammanhang och situationer. Det utvecklar din moraliska tankeförmåga. Det handlar om självkontroll speciellt kontroll av ilska. Att man vet vad som är rätt och fel ingen skillnad hur arg man blir. Man lär sig gradera och anpassa sin ilska. Det är ett sätt att leva Man lär sig inte för givna situationer utan man lär för livet.

2 För vem är metoden?

– ART är för vem som helst. Det finns allt från babyART till åldringsART. Åldringar som inte har sociala kontakter blir sämre på det sociala. ART är för alla som vill bli bättre på social färdighet. Målmedvetenhet och koncentration tränas. Mina klienter är dock främst barn från 7-18 år med särskilda behov t.ex. med bokstavsdiagnoser så som ADHD ODD eller CD. Autism och Asbergers diagnoser förekommer också. Eller så vill man bara träna sina sociala färdigheter. Men ART är inte enbart för människor med diagnoser. Jag lär ut mycket om att konversera och förhandla. Jag jobbar mest med barn och ungdomar men också med vuxna. Sedan går också en stor skara lärare på mina kurser.

3 Hur går det till?

– Vi tittar på de mest centrala problemen och fyller i en struljournal. Vi tittar att det blir ett lyckligt slut. Man lär sig att lyssna, inleda ett samtal, lyssna aktivt och vad betyder att lyssna. Att man kan svara på en fråga, att man kan se vad som väcker ens ilska, att hantera känslor, vad har vi för känslor, att namnge känslor. Vad vi mår bra av och identifierar var känns det. Vi lär hur man dämpar känslor, använder ilskedämpare; att räkna baklänges, att gå ifrån en situation som gör en arg, vad man gör och vad man säger. Då vi jobbar med känslokomponenten lär vi oss också att uttrycka och identifiera känslor. Träning av moralisk tankeverksamhet går ut på att tänka på vad som är rätt och vad som är fel, t.ex. är det rätt att kalla andra för öknamn? Hur känns det att själv bli kallad? Klienterna får också hemuppgifter. Övning ger färdighet. Det är tanken bakom.

4 Hur effektivt är ART?

– Som terapi rekommenderas 10 gånger. Då är det vissa saker man tar fasta på, det är ofta ilskan klienterna kommer för. Vad är det för sociala färdigheter man behöv för att undvika att det blir strul. Vissa behöver mera än 10 gånger. Det viktiga är att alla stegen är med. Den kognitiva biten gör förändringarna och resultaten är bestående. Man ska inte bara träna sociala färdigheter eller ilskekontroll. Alla tre elementen skall vara med, då är det ART. Oftast jobbar jag koncentrerad med 2-4 problem med mina klienter.

5 Hur känd är metoden?

– ART® utvecklades i slutet av 1980-talet i USA av Arnold P. Goldstein och Barry Glick och används runt om i världen, till Finland har den kommit från Sverige. I Malmö finns ett viktigt ART-center som ansvarar för kvalificerade utbildningar. Jag utbildade mig 2002 i Malmö. Jag ger själv introduktionskurser så man får veta vad det är. I Finland har vi inte någon som har utbildarrättigheter. Jag har pratat i åtta år om ART men renodlad ART vet jag inte om man sysslar med i Finland. Som sagt alla tre element ska ingå (moral, känslor, social träning), annars sysslar man bara med social färdighet. Många vet om det men man tar kanske bara en del av det i sitt arbete. Suomen ART ry har gett utbildning på finska. I Sverige, Åland och Norge används träningen mycket. ■

Läs mera om ART® :
www.alltomart, www.ungart.se, www.suomenart.com

Kolumn

Människan, offerrollen och makten

Du har makt över världen! Vi har alla mycket mera makt än vi någonsin anar.

Det finns en stor värld därute, men vi lever alla också i vår egen lilla värld. I den stora världen är vi små delar, men över den lilla världen har vi all makt om vi bara tar den. Genom den lilla världen kan vi påverka den stora världen.

Av någon anledning har de flesta människor i dag frånsagt sig makten över den lilla världen, vilket gör att de också är maktlösa i den stora världen. Människor ser sig hellre som offer än som de kraftfulla individer de egentligen är. De vältrar sig i negativitet och självömkan i stället för att se det positiva i tillvaron.

Ingen människa föds till den här jorden som ett offer. Att uppleva sig som ett offer eller att se andra som offer är roller vi tar på oss eller ger andra. När vi iklär oss offerrollen ger vi ifrån oss vår handlingskraft och blir hjälplösa. Vi hjälper ingen genom att se henne som ett offer. Det bästa sättet att hjälpa en annan människa är att få henne att inse sin inre styrka och hjälpa sig själv. Vi har alla våra omständigheter, och kan antingen se oss som offer för dem eller acceptera dem och ta makten över dem.

Vi kan bemöta livet positivt eller negativt. En väldigt enkel åtgärd för att förändra tillvaron från negativ till mera positiv är att se de små glädjeämnen som finns i vardagen. Det finns positiva stunder även i din vardag. Ta vara på dem och ju oftare du ser dem och uppskattar dem desto positivare blir din tillvaro. Människan består av fyra dimensioner. Vi har den fysiska kroppen, men vi har också en mental, en andlig och en känslomässig dimension.

Faktum är att vi alla har våra begränsningar. På det andliga eller själsliga planet är vi perfekta, men på de kroppsliga, mentala och känslomässiga planerna är vi begränsade. En del har synliga begränsningar, andra osynliga. Den kroppsligt, mentalt och känslomässigt ofelbara människan är ännu ofödd. Offerrollen finns på det mentala planet. Oavsett vilka synliga eller osynliga begränsningar vi bär på är det enbart mentalt vi kan se oss som offer.

Vi föds alla till den här jorden med en uppgift att fylla. Den indianska shamanen **Kiesha Crowther** säger så här om barn med autism, ADHD med mera, ”Barn med speciella behov är våra lärare. De står framför oss och är nyfikna på hur vi ska behandla dem”. Det här gäller egentligen oss alla. Vi är alla lärare i den här världen. De begränsningar vi har finns där för att vi ska lära oss något och kunna lära andra. Det är när vi utmanar och övervinner våra begränsningar vi växer som människor.

Självfallet finns det människor som av kroppslig, mental eller känslomässig oförmåga är beroende av andra, men de är fortfarande själsligt förmögna. Vår uppgift här på jorden fullbordas först när vi lämnat planeten själsligt, vilket kan vara långt efter att vi lämnat den kroppsligt, mentalt och känslomässigt. Vi har ett val hur vi hanterar våra begränsningar. Vi kan se dem som handikapp och se oss själva som offer, eller så kan vi se möjligheterna i dem och ta makten över vår egen värld.

Den som har makt över den lilla världen har makt i den stora världen. Så den som vill förändra något i den stora världen måste börja med sig själv. När vi rör oss bland andra människor finns det alltid någon som ser oss och vi är modeller och förebilder för andra. Vi kan påverka andra människor genom hur vi beter oss. När vi bemöter andra som vi själva vill bli bemötta bidrar vi till att skapa den värld vi vill ha.

Tom Sörhannus

Skribenten förmedlar ett budskap om personlig utveckling och positivt varande

Text&bild: Helena Forsgård

Åland föregångare med ny metod för psykiatrisk rehabilitering

På Åland är man först i Finland med att tillämpa en modell för psykiatrisk rehabilitering som utvecklats i Boston i USA. Modellen går kort sagt ut på att klientens egna mål styr rehabiliteringen, det är inte professionella vårdare eller anhöriga som bestämmer vad som ska göras.

– Modellen bygger på delaktighet och klientinflytande, säger **Martina Lindholm-Erikson** som är avdelningssköterska vid Dagklinken inom Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) och **Thomas Erickson** som rehabiliterare vid samma enhet.

Namnet Dagkliniken är för övrigt otydligt och väcker frågor och därför hoppas man på ett namnbyte inom kort, ett förslag till nytt namn är Psykiatriska rehabiliteringsenheten.

Vad har hjälpt?

Psykiatrisk rehabilitering kom i fokus när man började skriva ut patienter från sjukhus utan att det fanns några stödjande system till deras hjälp. I Boston men också på annat håll, till exempel i Holland, började man under 1980-talet forska i rehabiliteringsmodeller – har de som varit sjuka återhämtat sig och vad har i så fall hjälpt dem? Utgående från resultaten försökte man systematisera åtgärder och hitta en teknik som hjälper en person med allvarlig psykisk funktionsnedsättning att återhämta sig.

Återhämtning innebär enligt en definition som anammats inom ÅHS ”en djup personlig och unik förändringsprocess av attityder, värderingar, känslor, mål och/eller roller. Det är ett sätt att leva ett tillfredsställande, hoppfullt och konstruktivt liv även inom ramen för de begränsningar som sjukdomen ger. Återhämtning innebär att man skapar nya målsättningar och ny mening med sitt liv och om att växa förbi den katastrof den psykiska sjukdomen åsamkat.”

Nyheter

Martina Lindholm-Erikson och Thomas Erickson vid Dagkliniken på Åland arbetar numera efter en ny modell för rehabilitering av personer med allvarlig psykisk funktionsnedsättning.

Via Halland till Åland

Metoden från Boston kom till Malmö i Sverige på 1990-talet och spred sig för några år sedan till Hallands län. Där fick några från Dagkliniken på Åland tack vare ett EU-projekt möjlighet att ta del av utbildningen och nu har de i sin tur kunnat utbilda sina kolleger.

– Det är inte vi som arbetar inom rehabiliteringen eller klientens anhöriga som ska ta över och mer eller mindre ovanför en klients huvud bestämma var han eller hon ska bo och vad han eller hon ska göra på dagarna utgående från vad vi tycker att skulle passa eller vad som går att ordna. Istället ska vi på olika sätt, till exempel genom samtal och intervjuer, ta reda på vad klienten själv vill. Klienten ska själv sätta upp sina mål och vi ska stöda honom eller henne att nå dem.

På basen av en funktionsbedömning avgörs sedan vad som behövs för att nå målen – kanske en uppgradering av betygen, en kurs eller något annat?

– Den egna motivationen är den bästa moroten för att nå sina mål, säger Martina Lindholm-Erikson och Thomas Erickson.

Målgruppen är personer med allvarlig psykisk funktionsnedsättning och ibland kan det gå snabbt att fastställa klientens mål, ibland kan det ta länge och kräva en bra kontakt mellan rehabiliterare och klient. En del verkar inte vilja någonting medan andra kan ha väldigt högtflygande planer.

– Vi sätter oss inte på någon med vidlyftiga idéer, eventuella gränser kommer naturligt när man diskuterar hur man ska nå en klients mål. Om en klient säger att han är nöjd med sin nuvarande situation kan vi inte tvinga honom till andra åtgärder, sista ordet är alltid klientens, säger Thomas Erickson.

Lindholm-Erikson och Erickson säger att man vill ge makten till den enskilda människan, i det här fallet klienten.

– Varje människa äger sitt liv.

Kontroll över symptom

Personalen vid Dagkliniken har tjocka manualer att tillgå och materialet sägs vara otroligt strukturerat men det kan också anpassas efter varje individ.

– Forskningen har visat att två tredjedelar av vår målgrupp kan återhämta sig med rätt behandling, tidigare trodde man att en person med exempelvis diagnosen schizofreni var dömd att leva med sin sjukdom resten av livet. Att återhämta sig behöver inte heller betyda att man är helt symptomfri men att man har kontroll över sina symptom, säger Thomas Erickson.

– Sjukdomen är bara en del av en människa, inte hela människan, tillägger han.

Samverkan med myndigheter och andra instanser är viktig och helst så att även de arbetar enligt samma modell, till exempel personal vid arbetsförmedlingen och socialarbetare inom kommunerna. Det är också viktigt att behovet förstås på politisk nivå så att det finns lämpliga studie- och arbetsplatser att erbjuda.

Får respons

Personal från Dagkliniken talar för ökad öppenhet – Dagkliniken finns mitt i Mariehamn och inte på någon undangömd plats – men de träffar också sina klienter på andra platser om så önskas, till exempel på ett kafé eller under en promenad eller biltur.

De anställda är också aktiva inom föreningen Reseda, Ålands intresseförening för psykisk hälsa, och i Ålands Fountainehouse Pelaren.

– Där får vi bra feedback på vårt arbete och får veta vad som är bra och vad som behöver förändras, säger Martina Lindholm-Erikson. ■

Varje människa äger sitt liv.

Reportage

Text: Christina Lång
Bild: FUB

FADER VÅR

– Om fäder med intellektuella funktionsnedsättningar

Skall personer med funktionsnedsättningar skaffa barn är en fråga som dyker upp då och då. Iren Åhlund, anställd vid Alastiftelsen i Sverige, anser att alla människor har rätt till familjeliv och att skaffa barn. Hon konstaterar att i de fall det finns barn i förhållanden där någondera föräldern har intellektuell funktionsnedsättning lyfts barnet och modern fram i diskussionerna. Hon har nu gjort en magisteruppsats i handikappvetenskap vid sektionen för Hälsa och Samhälle vid Högskolan i Halmstad om faderskapet.

I sin uppsats vill **Iren Åhlund** öka kunskapen om papporna och deras roll i familjer där en eller båda föräldrarna har intellektuella funktionsnedsättningar. Hon hänvisar till svensk handikappolitik, lagar och förordningar, socialtjänster och föräldrastöd med fokus på faderskapsrollen för att få kunskap om vilket stöd erbjuds och vilka attityder påverkar fäderna, deras livssituation och möjlighet att utöva sitt faderskap.

Hon erfar att det är samhällets ansvar att ge alla medborgare stöd och resurser för att klara av sitt föräldraskap. Om fadern ställs utanför har föräldraskapet inte fått möjlighet att utvecklas till sin fulla potential. Föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar är inte en homogen grupp utan består av individer: mödrar och fäder som alla är olika. De har skilda förmågor och tillkortakommanden och de har rätt att bli bemötta som individer utifrån sina egna förutsättningar.

Barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om boende, vårdnad och umgänge. Ett dilemma är att föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar har svårt att hävda sin rätt. Pappan är ofta på arbete när stödet till familjen ges på dagtid. Åhlund hänvisar till ett betänkande *Föräldrastöd - en vinst för alla,* i vilket stöds aktivitet som ger kunskap om barns hälsa, emotionella, kognitiva och sociala utveckling och/eller stärker föräldrarnas sociala nätverk.

Faderskap

Föräldrarna är avgörande för barns hälsa. För sin praktiska studie valde Åhlund ut fem pappor med intellektuell funktionsnedsättning med vilka hon förde diskussioner. Under studiens gång avbröt tre, bland annat med hänvisning till att de inte bor med barnet. Två pappor slutförde hela studien och hos dem gjorde Åhlund hembesök och följde med familjens liv i vardagen.

De är alla väldigt öppna med sitt behov av hjälp och också medvetna om vad de vill ha hjälp med. Det praktiska tycker de att de kan klara själva om de får hjälp med strukturer och planering.

Iren Åhlund utgår ifrån ett socialt synsätt som innebär att funktionsnedsättning inte är en egenskap hos individen utan bör ses i relation till de sociala förhållanden individen befinner sig i.

Hon hänvisar till Shakespeares tes om att en negativ självbild leder till den klassiska rollen som en hjälplös och rådlös person och den bilden väcker sympati och förståelse hos omgivningen vilket ytterligare stärker bilden av hjälplöshet. Det är när man hittar de olika delarna som tillsammans bildar identiteten som man kan se positivt på sin funktionsnedsättning och se att den är en del av en mycket större helhet.

Forskare talar om stöd som kan ha negativa effekter på familjerna och deras föräldraförmåga och om stöd som kan ha positiva effekter och stärker föräldraskapet.

Framgångsfaktorer för papporna i sitt faderskap

Funktionsnedsättningen dominerar inte självbilden eller identiteten i Åhlunds studie. De två papporna som var med till slutet kom båda från andra länder än Sverige. Den ena blev adopterad som litet barn och har i mycket behållit sin egen identitet som en man från sitt ursprungsland och lever med sin familj i den kulturen. Den andra kom som sexåring med sin mamma för att förenas med pappan. Han blev retad för sitt annorlunda utseende inte för sin funktionsnedsättning. Det kan förklara självbilden som inte är präglad av funktionsnedsättningen.

Stödet som ges ska vara så att föräldrarna kan bibehålla sin värdighet och sitt oberoende inom rimliga gränser. En av fäderna uppskattar att de som pratar med honom gör det som med vem som helst och kommer inte bara in och säger att gör så här och så här. Båda papporna upplever respekt i sin omgivning. På sin arbetsplats uppfattas de som kunniga och skickliga, de har ett socialt nätverk i sina familjer och de har en varm relation med sin partner och de känner sig viktiga i familjen. De har genom detta utvecklat en identitet som tillåter att de kan erkänna sina tillkortakommanden.

Stödet de får ska vara hembaserat, flexibelt och icke hotande och anpassat till familjens behov samt ske i samarbete med föräldrarna. Stödpersonens attityd ska präglas av förståelse och omsorg. När stödet är relevant minskar familjens stressnivå. Relationen med stödpersonen och familjen är viktigare än stödets anpassning till behoven.

Föräldrar med funktionsnedsättningar vill inte leva under hotet om att barnen ska tas ifrån dem. Stödpersonernas attityder mot familjen avgjorde vilka insatser man fick innan beslutet fattades om att barnet skulle omhändertas. Två fäder som inte fullföljde studien upplevde att de inte fått chans att ens vara fäder. De uppmuntrades inte att hålla kontakt med barnet när det omhändertagits. De upplevde sig motarbetade. De får inte träffa barnet trots att de har laglig rätt. De hindras av fosterfamiljen och de vågar inte stå på sig eftersom de känner sig vara i underläge.

För att lyckas i sitt faderskap bör den ekonomiska situationen vara trygg och att allra viktigast att omgivningen visar tilltro och att mannen får en chans att utöva sitt faderskap.

För framtiden

Iren Åhlund vill att papporna och deras roll i familjer där ena eller båda föräldrarna har intellektuella funktionsnedsättningar synliggörs. Det gäller att arbeta fram förhållningssätt och metoder för stödet och låta papporna själva vara delaktiga i arbetet att hitta metoder och innehåll i stödet. Det gäller också att genom ökad kunskap om omhändertagande finna metoder att stöda de biologiska föräldrarna att hålla kontakt med barnet. Dessutom öka kompetensen om intellektuella funktionsnedsättningar och deras konsekvenser för föräldraförmågan hos de yrkesutövare som möter föräldrarna.

Studien är intressant och värd att synliggöras och debatteras bland anhöriga, politiker och personal. ■

Noterat

Handikappade konstnärer ställer ut konst i Jyväskylä

En riksomfattande konstutställning av handikappade konstnärer ordnas i Jyväskylä universitets utrymmen den 23.8-2.9. Det är en del av det fyråriga projektet VAKU (Vammaisten kuvataideprojekti), de handikappades bildkonstprojekt. Årets utställning är programmet för projektets tredje år. VAKU-projektet arrangeras av Wäinö Aaltonen sällskapet tillsammans med handikapporganisationer. Projektets beskyddare är ärkebiskop emeritus Jukka Paarma och hans fru lektorn Pirjo Paarma.

Konstutställningen hålls i en rymlig korridor i Jyväskylä Universitets huvudbyggnad som är ritad av **Alvar Aalto.** I utrymmet ryms ungefär hundra målningar samt ett antal designarbeten. Utrymmet är tillgängligt och handikappvänligt. Temat för utställningen är ”Jag och min omgivning”. Utställningen är en del i helheten kring **Niilo Mäki**-stiftelsens 20-års jubileum. Utbildningsminister **Henna Virkkunen** öppnar evenemanget.

Av de medverkande konstnärerna väljer konstnär Ahti Isomäki Årets handikappkonstnär som belönas med ett stipendium på 2000 euro. Anne och Rauno Puolimatka Stiftelsen har donerat stipendiesumman.

Universitetsseminarium

Före utställningen öppnas den 23 augusti hålls ett seminarium på Jyväskylä Universitet. På seminariet behandlas frågor kring handikapp, att vara annorlunda och att skapa konst. Programmet är planerat av det Mångkulturella kompetenscentrat (Monikulttuurinen osaamiskeskus).

VAKU

Man har kommit en ganska god bit på väg sedan samarbetet mellan Åbo Kynnys ry:s bildkonstgrupp och Wäinö Aaltonen Sällskapet blev officiellt befäst som VAKU-projekt 2007. Innan dess var samarbetet endast sporadiskt. 2008 arrangerades i Åbo De handikappades bildkonsts diskussionsforum. Samma år hölls också en utställning. Följande år visades samma utställning i Helsingfors och fick enorm popularitet. Ungefär 300 konstverk erbjöds till utställningen från hela Finland varav ungefär 200 rymdes med. Konstnär **Rafael Wardi** valde **Kaija Pöytäkivi** till årets handikappkonstnär för hennes underbart målade tekanna.

Bland konstnärerna i gruppen finns bland andra **Anita Lehtonen**. Anita är över 70-år och konsten har kommit i hennes liv först på senare år. För henne är den sociala kontakten i konstgruppen mycket viktig. Hon koncentrerar sig just nu mycket på hund, katt och hästmotiv. **Jonas Backlund** har sysslat med bildkonst i fem år och utvecklas mycket snabbt. Inom VAKU-utställningarna har hans verk varit bland de bästa. Jonas använder sig främst av pastellkritor och akryl**.**

Nästa år är VAKU-projektets sista år. En utställning kommer att hållas i Åbo Universitets utrymmen 2011. I och med att Åbo och Tallinn är Europas kulturhuvudstäder 2011 så önskar man även att konstnärer från Estland deltar. Redan nu planeras även en fortsättning för att stöda handikappade personers konst. ■

Nyheter

Text&bild: Daniela Andersson

Marika Törnqvist ser fram emot sitt nya projekt att ordna kulturupplevelser och annat skoj för funktionshindrade.

”De handikapabla” är kapabla till det mesta

Ett gäng främst rörelsehindrade personer kommer att sätta sprätt på sin fritid i Västnyland med Marika Törnqvist i spetsen som ser till att saker händer och önskemål uppfylls.
– Vill gruppen åka luftballong så ska jag absolut försöka ordna det. Huvudsaken är ju att det vi gör är tryggt och säkert.

Marika Törnqvist, som är privatföretagare inom hem- och socialservice, drar den 25 augusti igång projektet ”Kultur för unga funktionshindrade”. Det styva och lite missvisande arbetsnamnet som använts vid bidragsansökningar byts dock bort direkt.

– Ja, vad ska gruppen heta? En ung funktionshindrad kille som jag haft mycket kontakt med kallar sig ”handikapabel”. Och det är ju ett bra ord! Vi kan kalla oss de handikapabla! utropar Marika som sprudlar av energi och entusiasm.

Hon har fått bidrag från Svenska Kulturfonden och bildningsnämnden i Raseborg för projektet som har sin första träff på Knipan i Ekenäs den 25 augusti klockan 14. Alla funktionshindrade mellan 15 och 58 år från Ingå till Hangö som vill ha gemenskap, hitta sociala nätverk och konkret göra saker tillsammans är välkomna.

– Jag har ingen aning om hur många som kommer. Jag misströstar inte fast det bara kommer en person i början. Det behövs och tar tid sådant här. Det kan hända att jag också måste söka upp folk som behöver en puff för att komma med, säger Marika som har lång erfarenhet från handikappbranschen.

Träffarna kommer givetvis att variera geografiskt och är ingalunda knutna till Ekenäs trots att Marika bor där. Gruppen fungerar också över språkgränsen.

Tillhörighet

Målgruppen är främst personer som på grund av olycka eller sjukdom inte har lika lätt att hänga med i de jämnårigas svängar. Rörelsehinder, exempelvis att sitta i rullstol, ska inte vara ett hinder för fritidsintressen men är det nog i praktiken. Marika ska göra fritiden lättare och fungera som en verksamhetsledare. Vid behov anlitas också utomstående personer för gruppen, exempelvis tränare och andra experter på sitt område. Gruppen bestämmer dock själv vad de vill göra. Blir det teater, kajakpaddling eller bio? Eller bara socialt umgänge.

– Fritiden blir ofta begränsad på grund av handikappet. Jag vill ge lika möjlighet för alla, det får man inte om man sitter hemma ensam. Visst finns det de som inte vill sälla sig till handikappgrupper men har de möjlighet att göra vad de vill?

Hon är medveten om att åldersramen 15-58 är bred. Och ordet ung ska man inte fokusera på. Vem som helst kan känna sig ung.

– Utmaningen ligger ändå i att kunna förverkliga människors drömmar, konkreta saker. Alla behöver också höra till ett sammanhang och ha en tillhörighet. Alla behöver vara väntade och saknade. Gruppen kan till och med få en livsviktig funktion, säger Marika.

En viktig sak är också att planering ryms i ens liv.

– Väntan och förväntan är bra. Det är lika mycket värt än själva händelsen. Värdefullt är också att ha människor att göra saker med.

Kostnadsmässigt sett är allt till självkostnadspris, det vill säga alla betalar givetvis sin egen teaterbiljett och zumbalektion. Projektet har fått praktiskt stöd och positiv feedback av **Harry Yltävä** som är ansvarig för handikappfrågor i Raseborg.

Stort behov

Behovet för dylikt finns och är stort. Det har hon sett i många år i jobbet med handikappade personer. Hon är utbildad mentalskötare och ambulanssjukvårdare och har arbetat länge på ett boende i Helsingfors.

– Fritiden blir oerhört viktig om man inte har ett jobb att gå till. Mina klienter i Helsingfors har personligen köpt mina tjänster och här är det på individplan och inte i grupp.

Människor som bor på ett boende måste alltid ta hänsyn till gruppen. Marika vill också få individen att blomstra. Det kan också handla om enkla saker som att gå på restaurang och få beställa det man själv vill ha och att shoppa. Marika har också gjort många resor med sina klienter.

– Du ska kunna resa trots ditt handikapp. Det finns massor av handikappvänliga platser bara man vet var man söker.

Gruppen i Västnyland blir tvärtom, från individplan till grupp. Marika hoppas på en fast verksamhet och inte bara ett projekt. Hon har också planer på att om gruppen vill så blir det en skolturné i ämnet funktionshinder. Sådant behövs! ■

Blev du intresserad? Kontakta Marika Törnqvist 040-7544614, marika.tornqvist@pp.inet.fi

Noterat

Svenska Hörselförbundet arrangerar speciell fototävling!

Temat för fototävlingen är Ljudbild – En bild där vi kan uppleva ljudet!

Försök ta ett foto som förmedlar ljud. Leta upp ett spännande objekt som du tänker att ljudet kan förmedlas via fotot.

Reglerna hittar du på www.horsel.fi. Tävlingstiden går ut den 31 augusti. Bilderna skrivs ut i färg i storlek A4 och kommer att ställas ut på Svenska hörselförbundet rf:s förbundskongress Bättre ljudmiljö! 17-19.9.2010 i Åbo på Radisson Blu Marina Palace Hotel. Kongressdeltagarna kommer att rösta vilken bild som är en bra ljudbild. Den bild som fått de flesta rösterna offentliggörs på kongressen, söndagen den 19 september 2010. Bilden offentliggörs följande vecka på Svenska hörselförbundet rf:s webbplats www.horsel.fi ■

Du kan delta med högst tre bilder. Bilderna sänds per e-post till: sonja.londen@horsel.fi

Minister Risikko: Simkunnighet är en medborgarfärdighet

”Simkunnighet är en viktig medborgarfärdighet och den måste garanteras alla barn”, sade omsorgsminister Paula Risikko fredagen den 13 augusti i Vasa på den nationella olycksfallsdagens seminarium “Mot ett heltäckande förebyggande av olycksfall bland barn och unga”.

“Fast skolorna har en nyckelposition då det gäller simundervisning, är ansvaret för simkunnigheten gemensamt för föräldrarna, skolan och arrangörer av fritidsverksamhet. Man kan inleda simundervisning redan innan skolåldern. I grundskolan bör barn och unga uppnå en tillräcklig simkunnighet”, konstaterade minister Risikko.

Bristande övervakning av föräldrarna ligger beklagligt ofta bakom barns drunkningsfall. Föräldrarnas ansvar och oupphörliga övervakning på sjön och på stranden är grunden för barns vattentrygghet. Enligt minister Risikko är det också på rådgivningarna skäl att mer än tidigare lyfta fram hur nödvändig föräldrarnas övervakning är vid strandlekar och då man rör sig på sjön. Likaså är det bra att ta upp vattensäkerhet i dagvården. Flytetyg och simringar är inte räddningsredskap utan leksaker. I båten utgör den vuxne exempel för barnet när det gäller användningen av flytväst.

Olycksfall är den vanligaste dödsorsaken bland under 25-åringar. Nästan 200 barn och unga dör varje år genom olycksfall. Årligen skickas nästan 16 000 barn och unga till sjukhusvård. Flest olycksfall sker hemma och på fritiden. Olycksfall som sker i trafiken är ofta allvarliga och leder oftast till döden. Den gångna varma sommaren har varit ovanligt dyster vad beträffar drunkningsfall. I slutet av juli detta år hade sammanlagt 109 människor drunknat.

Enligt minister Risikko har man uppskattat att till och med 90 procent av olycksfallen bland barn och unga som lett till skador och dödsfall kunde förhindras. Förebyggandet sparar också kostnader för hälso- och sjukvården: enligt en utredning som gjorts i Nederländerna bringar en 1 euros satsning på förebyggande av olycksfall en tio euros inbesparing av sjukvårdskostnader.

“Förebyggandet av olycksfall bland barn och unga kräver ett omfattande samarbete och att bästa praxis tas i bruk. Det första nationella programmet för förebyggande av olycksfall bland barn och unga som offentliggjordes i fjol höstas, är ett bra exempel på en sådan här heltäckande verksamhet,” berättade minister Risikko.

Programmet för förebyggande av olycksfall bland barn och unga bereddes i samarbete mellan flera ministerier, forskningsinstitut och organisationer. I programmet presenteras flera åtgärder som syftar till att förebygga olycksfall, såsom att göra användningen av flytväst på sjön obligatorisk.

“Som bäst startar genomförandet av åtgärderna i programmet. Ungdomar deltar i beredningen av programmet och jag önskar också, att barn och unga är med även i genomförandeskedet. På detta sätt utvecklas en positiv säkerhetskultur i Finland redan från barnsben”, konstaterade minister Risikko. ■

Händelsekalendern 2010

Augusti

30.8 Friluftsdag på Sveaborg i Helsingfors kl. 16.00–19.30. Arr: FDUV & Steg för Steg. Mera info: Elina Sagne, (09) 434 236 15, elina.sagne@fduv.fi, www.fduv.fi

September

1-2.9. Be smART med ART®-utbildning. Vasa centralsjukhus. Utbildningen riktar sig till personer som jobbar med barn och ungdomar och som vill utveckla sociala färdigheter hos dessa individer. Deltagande i utbildning förutsätter, att deltagaren förbinder sig att dra en egen ART®-grupp. Ansökningstiden utgick 6.8. www.fspc.fi.

1.9 Stödgrupp för föräldrar – Bamsegruppens träff kl. 16.30–19.30 i Vegahuset, Helsingfors. Arr: Bamsegruppen & FDUV. Mera info: Monica Björkell-Ruhl, 040 510 93 90, monicabjorkellruhl@gmail.com, www.bamsegruppen.org

6-8.9. Quinnor på wift! Seminarium för FSS r.f:s kvinnor på Norrvalla i Vörå. Föreläsning om ergoterapi och osteoporos, föreläsning och diskussion om självkänsla, vattengymnastik, balansträning. Seminariet är avsett för FSS ordinarie medlemmar. Anmälningsdagen gick ut den 6 augusti. www.fss.fi

7.9 Service och stöd via FPA och kommunerna kl. 18.00–20.30 på Hotel Kalkstrand, Pargas. Arr: FDUV och DUV i Västra Åboland. Mera info: Marita Mäenpää, (09) 4342 3613, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

9-17.9. Rehabiliteringskurs i Södern för Psykosociala förbundets medlemmar. Agina Marina, Kreta. Ansökan senast 01.06.2010. www.fspc.fi

10-11.9. Årets finlandssvenska Föreningsfestival hålls i Helsingfors. Temat är Frivillighet och Finansiering. Läs mer om föreläsningarna, kvällsprogram och annat och anmäl dig på www.festival.fi.

11.9 Friluftsdag i Vasatrakten, start kl. 14. Arr: FDUV & Steg för Steg. Mera info: Tina Holms, tfn 06 319 56 55, tina.holms@fduv.fi, www.fduv.fi

11.9 En temadag för föräldrarådgivarna i Österbotten**,** kl. 9.30–17.00 på FDUV:s kansli i Vasa. Arr: FDUV. Mera info: Marita Mäenpää, (09) 4342 3613, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

15.9. Jämlikhetsseminarium på Hanaholmen. Målsättningen är att visa på gemensamma drag i Sveriges och Finlands jämlikhets- och handikapplagstiftning. Att visa på möjlighet till och nyttan av samverkan inom lagstiftnings- och strukturreformer samt att synliggöra minoritetsgruppers ställning och särbehov. Deltagaravgift: Handikapporganisationers medlemmar och personal samt studerande: 60 € / Övriga: 90 €. Anmälningar och information via Juridiskt ombuds webbplats: www.juridisktombud.fi, senast 26.8. Arrangörer: Juridiskt ombud i Svenskfinland för det finlandssvenska handikappområdet och Hanaholmen - kulturcentrum för Sverige och Finland.

17-19.9. Svenska Hörselförbundets kongress i Åbo. www.horsel.fi

19-24.9. Höstvildmarksläger för Psykosociala förbundets medlemmar. Plats: Äkäslompolo, Stena Maja. **Ansökan senast 13.8. www.fspc.fi**

20.9 Nytt finlandssvenskt läsförståelsetest i Helsingfors kl. 9.30–16.00. Arr: FDUV/ABC-projektet. Mera info: Tina Holms, tfn (06) 319 56 55, tina.holms@fduv.fi, www.fduv.fi

21.9 Nytt finlandssvenskt läsförståelsetest i Åbo, Mauno Koivisto center, kl. 9.30–16.00. Arr: FDUV/ABC-projektet. Mera info: Tina Holms, tfn (06) 319 56 55, tina.holms@fduv.fi, www.fduv.fi

22.9 Nytt finlandssvenskt läsförståelsetest i Vasa, Academill, kl. 9.30–16.00. Arr: FDUV/ABC-projektet. Mera info: Tina Holms, tfn (06) 319 56 55, tina.holms@fduv.fi, www.fduv.fi

23.9 VAMPO och personlig assistans i Vasa, Sokos Hotel Vaakuna, kl. 10.30–17.00. Arr: FDUV med samarbetspartners. Mera info Marita Mäenpää, (09) 4342 3613, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

24–26.9 Rekreationsdagar för föräldrar till barn med särskilda behov på Kvarnuddens kurscentrum i Pernå. Arr: FDUV och Folkhälsans förbund. Mera info av Elina Sagne, (09) 434 236 15, elina.sagne@fduv.fi, www.fduv.fi

28–29.9 Nordisk Snoezelen konferens Sannäs gård, Borgå. För mera information, program och anmälning www.klubben.no eller www.fduv.fi

29.9 Stödgrupp för föräldrar – Bamsegruppens träff kl. 16.30–19.30 i Vegahuset, Helsingfors. Arr: Bamsegruppen & FDUV. Mera info: Monica Björkell-Ruhl, 040 510 93 90, monicabjorkellruhl(a)gmail.com, www.bamsegruppen.org

29.9 Serviceplanen och handikappservicelagen som arbetsredskap kl. 17.30–20.30 i Vegahuset, Helsingfors. Arr: FDUV, Juridiskt ombud i Svenskfinland, DUV i Mellersta Nyland. Mera info Marita Mäenpää, (09) 4342 3613, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

Oktober

SOS Aktuellt nr 5 utkommer vecka 41. Deadline för material den 5 oktober.

1-3.10. Rekreationsveckoslut för ungdomar med synskada. Rekreationsveckoslut på Norrvalla i Vörå. Anmäl dig till Tina Dunderfelt på FSS kansli, tfn 09-6962 3010. www.fss.fi

4-5.10. Nordisk CI-konferens. Barn med kokleaimplantat/hörselnedsättning. Är vi redo för nya perspektiv och insikter? Wallenbergs konferenscentrum i Göteborg Registrering och betalning måste ske före den 1.9.2010. www.barnplantorna.se

5.10 Kompensatoriska program för barn och unga med läs- och skrivsvårigheter kl. 13–16 i Helsingfors, Parisgränden 2A, Arabiastranden. Arr: SPERES. Anmälning och mera info på www.speres.fi eller 040 500 19 08.

6.10 Kompensatoriska program för barn och unga med läs- och skrivsvårigheter kl. 13–16 i Åbo, Mauno Koivisto center. Arr: SPERES. Anmälning och mera info på www.speres.fi eller 040 500 19 08.

7-10.10 Må bra i punktskriftens tecken. Norrvalla i Vörå. Gemenskapsträff med aktiviteter av olika slag. Målgruppen är personer som deltagit i FSS punktskriftskurser. Deltagaravgiften är 75 euro per person och anmälningarna tas emot av Tessa Bamberg, tfn 09-6962 3024 eller 050-462 3181.Arrangör: FSS punktskriftsarbetsgrupp i samarbete med Folkhälsan. www.fss.fi

7.10 Serviceplanen och handikappservicelagen som arbetsredskap kl. 18.00–20.30 i Församlingscentret i Jakobstad. Arr: FDUV, Juridiskt ombud i Svenskfinland, DUV i Jakobstadsnejden, Autism- och Aspergerföreningen. Mera info Marita Mäenpää, (09) 4342 3613, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

8–10.10 Familjehelg på Folkhälsan Rehab Center, Norrvalla i Vörå. Målgrupp: familjer som har barn med funktionshinder/utvecklingsstörning i åldern 0–8 år. Arr: FDUV. Mera info: Anna Elina Sagne, (09) 434 236 15, elina.sagne@fduv.fi, www.fduv.fi

15.10 Vita käppens dag.

16.10 Serviceplanen och handikappservicelagen som arbetsredskap kl. 10–14 i Åbo stadsbibliotek. Arr: FDUV, CP-förbundet, Juridiskt ombud i Svenskfinland, DUV i Västra Åboland. Mera info: Marita Mäenpää, (09) 4342 3613, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

22.10 - 24.10. Psykosociala förbundet ordnar rehabiliteringskursen: Att drabbas av utbrändhet/depression och vägen till livet igen. Plats: Ruissalo Spa Hotell, Runsala, Åbo. Ansökan senast 17.9. www.fspc.fi

27.10 Stödgrupp för föräldrar – Bamsegruppens träff kl. 16.30–19.30 i Vegahuset, Helsingfors. Arr: Bamsegruppen & FDUV. Mera info: Monica Björkell-Ruhl, 040 510 93 90, monicabjorkellruhl(a)gmail.com, www.bamsegruppen.org

27.10 Serviceplanen och handikappservicelagen som arbetsredskap kl. 17.30–20.30 i Ekenäs. Arr: FDUV, Juridiskt ombud i Svenskfinland, DUV i Västnyland. Mera info Marita Mäenpää, (09) 4342 3613, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

8–10.10 Familjehelg på Folkhälsan Rehab Center, Norrvalla i Vörå. Målgrupp: familjer som har barn med funktionshinder/utvecklingsstörning i åldern 0–8 år. Arr: FDUV. Mera info: Anna Elina Sagne, (09) 434 236 15, elina.sagne@fduv.fi, www.fduv.fi

November

Årets sista SOS Aktuellt, nr 6, utkommer vecka 49. Deadline för material är den 29 november.

7.11. Blindveckan. Firas den 7-14 november och temat för i år är rehabilitering. www.fss.fi

10.11 Stödgrupp för föräldrar – Bamsegruppens träff kl. 16.30–19.30 i Vegahuset, Helsingfors. Arr: Bamsegruppen & FDUV. Mera info: Monica Björkell-Ruhl, 040 510 93 90, monicabjorkellruhl(a)gmail.com, www.bamsegruppen.org

15-19.11. Grundkurs för synskadade del 2. På Norrvalla. www.fss.fi

20–21.11 Mammahelg för mammor till barn med funktionshinder/utvecklingsstörning. Folkhälsan Rehab Center, Norrvalla i Vörå. Arr: FDUV. Mera info: Annika Björne, fduv.vasa@fduv.fi eller ring (06) 319 56 52, www.fduv.fi

23-24.11. Mentalhälsomässa i Helsingfors vid Gamla Hamnen på Skatudden. Psykosociala förbundet deltar och håller ett svenskspråkigt seminarie 23.11 kl. 15-17.30 med temat "Etiskt, moraliskt och socialt hänsynstagande i mötet med andra". www.fspc.fi

24.11 Stödgrupp för föräldrar – Bamsegruppens träff kl. 16.30–19.30 i Vegahuset, Helsingfors. Arr: Bamsegruppen & FDUV. Mera info: Monica Björkell-Ruhl, 040 510 93 90, monicabjorkellruhl(a)gmail.com, www.bamsegruppen.org

27-28.11. Rehabiliteringsveckoslut för par. Norrvalla. Förbundet Finlands Svenska Synskadade i samarbete med Folkhälsan. www.fss.fi

Vill du lägga in material på händelsekalendern? Kontakta Daniela Andersson, daniela.andersson@kolumbus.fi, GSM 044-5554388. Deadline för material till nummer 5/2010 är den 5 oktober. Tidningen utkommer vecka 41.
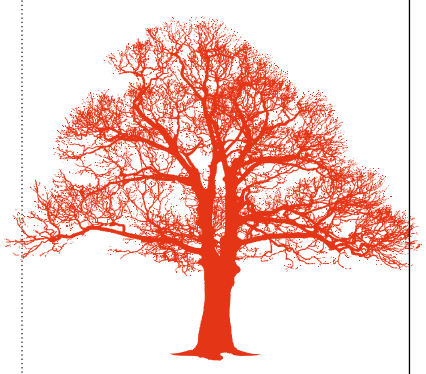
Ha en skön höst!